

Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0826U000272

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 09-02-2026

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Венгер Олена Миколаївна

2. Olena Venher

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-8520-9369

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: ні

Шифр наукової спеціальності: 034

Назва наукової спеціальності: Культурологія

Галузь / галузі знань: гуманітарні науки

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Культурологія

Дата захисту: 20-03-2026

Спеціальність за освітою: Кіно-, телемистецтво

Місце роботи здобувача: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11913

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 13.11, 13.11.21

Тема дисертації:

1. Лев Манович як теоретик цифрової культури
2. Lev Manovich as a theorist of digital culture

Реферат:

1. Дисертація присвячена розгляду та систематизації культурологічних поглядів відомого американського митця і вченого Льва Мановича. Актуальність дослідження зумовлена відсутністю сталого системного інтересу з боку українських науковців (і не лише культурологів) до його теоретичної та художньої спадщини. Усвідомлюючи обмеженість традиційного методологічного інструментарію гуманітарних наук, який виявляється недостатнім для аналізу масивів цифрового контенту, що інтенсивно генеруються на початку XXI ст., Л. Манович одним із перших сформулював концептуально-методологічні засади переходу від «аналогового» минулого до цифрового майбутнього та обґрунтував необхідність співпраці між різними групами гуманітаріїв і фахівцями з data science, через що його вважають одним із засновників цифрової гуманітаристики. З'ясовано основні причини низького рівня зацікавленості академічних вчених до його спадщини: інструментально-методологічна складність (щоб повноцінно працювати з його ідеями, потрібно не лише знати теорію, а й опанувати навички програмування, машинного навчання та комп'ютерної візуалізації); консервативність академічного світу порівняно з технологічним, тоді як вчений працює з

найактуальнішими трендами та тенденціями, які змінюються щомісяця; концептуально-парадигмальний зсув у підходах до аналізу мільйонів артефактів, через що багато гуманітаріїв скептично ставляться до його намагань пізнати культуру через статистичні закономірності; спроби вийти за межі канону цифрового мистецтва, акцентуючи на масовій, буденній цифровій культурі (соцмережі, меми, дизайн інтерфейсів); критика оптимістичного нарративу, адже він не є апологетом «культури участі» та «творчості для всіх»; абстрактність і масштабність його концепцій, операціоналізація яких у межах конкретного культурно-мистецького проекту потребує додаткового обґрунтування. Розкрито ключові засади позиції Л. Мановича саме як теоретика цифрової культури: а) софт-структуралізм, який підкреслює намагання автора знайти універсальні, структуралістські «граматики» для хаотичного світу цифрової культури, поєднання методів традиційного гуманітарного аналізу (як у лінгвістиці) з новим технічним об'єктом (софтом); б) позитивістський поворот у гуманітаристиці та концепція «культурної аналітики» як виклик герменевтичній традиції; в) конвергентний (інженерно-гуманітарний) дискурс (мова дослідника позбавлена політичної напруги, поетичної містики або філософської глибини, оскільки культура розглядається «зсередини» логіки коду та інтерфейсів, тобто так званого «детермінізму операційної системи» (програмної логіки)); г) цифровий матеріалізм, де «матеріалом» цифрової культури постає не комп'ютер як фізичний об'єкт, а структури даних, коди та алгоритми, які уможливають культуру та визначають її форму; г) акцент на континуальності, а не на дисконтинуальності: на відміну від багатьох медіаархеологів, які підкреслюють історичні розриви, автор показує, як старі медіа (кіно, фотографія) не зникають, а інтегруються в цифрове середовище, створюючи нові гібридні форми («глибокий ремікс»). Підкреслено, що, попри фундаментальний внесок американського дослідника в теоретизацію цифрової культури та розроблення потужних концептуальних інструментів для розуміння ролі софту і даних, його підхід має певні обмеження. До них належать: ідейно-теоретична та ідеологічна залежність від технадетермінізму, недостатня увага до політичної економії та соціальних конфліктів, методологічна «елітарність» і надмірна схильність до кількісного редукаціонізму, абстрактність і відірваність від конкретних практик, обмеження прогностичного потенціалу. Ключові слова: Лев Манович, цифрова культура, візуальна культура, культурна аналітика, нові медіа, культурні дані, софт-культура, медіавізуалізація, штучний інтелект, цифровий матеріалізм.

2. The dissertation is devoted to the consideration and systematization of the culturological views of the famous American artist and scientist Lev Manovich. The relevance of the study is due to the lack of sustained systematic interest on the part of Ukrainian scientists (and not only culturologists) in his theoretical and artistic heritage. Realizing the limitations of the traditional methodological tools of the humanities, which are insufficient for the analysis of digital content arrays intensively generated at the beginning of the 21st century, L. Manovich was one of the first to formulate the conceptual and methodological principles of the transition from the "analog" past to the digital future and substantiated the need for cooperation between different groups of humanists and data specialists. science, which is why he is considered one of the founders of digital humanities. The main reasons for the low level of interest of academic scientists in his legacy are clarified: instrumental and methodological complexity (in order to fully work with his ideas, one must not only know the theory, but also master the skills of programming, machine learning, and computer visualization); the conservatism of the academic world compared to the technological one, while the scientist works with the most current trends and tendencies that change every month; a conceptual and paradigmatic shift in approaches to the analysis of millions of artifacts, which is why many humanists are skeptical of his attempts to understand culture through statistical patterns; attempts to go beyond the canon of digital art, emphasizing mass, everyday digital culture (social networks, memes, interface design); criticism of the optimistic narrative, because he is not an apologist for the "culture of participation" and "creativity for all"; the abstractness and scale of his concepts, the operationalization of which within the framework of a specific cultural and artistic project requires additional justification. It is proven that L. Manovich's work "The Language of New Media" summarizes the first stage of his cultural studies, appears as an aesthetic prolongation of the modernist avant-garde and the register of computerization of modern culture. In this work, the author demonstrates how the avant-garde "materialized in the computer", integrates new media into the history of cinema and constantly emphasizes that the ontology of the computer "imposes itself on culture", and through

software "broader cultural patterns" are reflected. This approach makes it possible to analytically read the logic of thinking of the American scientist in "The Language of New Media", where he appears as a theorist and historian of digital (media) culture. It is noted that the revolutionary nature of this work lies in the fact that it offers a systemic and conceptually holistic theory of new media, developed and grounded in the historical context of visual and media culture of the last few centuries. It is emphasized that, despite the fundamental contribution of the American researcher to theorizing digital culture and developing powerful conceptual tools for understanding the role of software and data, his approach has certain limitations. These include: ideological-theoretical and ideological dependence on technodeterminism, insufficient attention to political economy and social conflicts, methodological "elitism" and excessive tendency to quantitative reductionism, abstractness and detachment from specific practices, and limitations in predictive potential. Keywords: Lev Manovich, digital culture, visual culture, cultural analytics, new media, cultural data, soft culture, media visualization, artificial intelligence, digital materialism.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Фундаментальні наукові дослідження з найбільш важливих проблем розвитку науково-технічного, соціально-економічного, суспільно-політичного, людського потенціалу для забезпечення конкурентоспроможності України у світі та сталого розвитку суспільства і держави

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Не застосовується

Підсумки дослідження: Теоретичне узагальнення і вирішення важливої наукової проблеми

Публікації:

- 1. Венгер О. Культурний семплінг у структурі культурної аналітики Льва Мановича. *Fine Art and Culture Studies*. 2025. Вип. 3, т. 2. С. 189–197. DOI: <https://doi.org/10.32782/facs-2025-3-2-25>
- 2. Венгер О. Естетика штучного інтелекту в культурологічних рефлексіях Льва Мановича. *Культурологічний альманах*. 2025. № 3. С. 278–286. DOI: <https://doi.org/10.31392/cult.alm.2025.3.34>
- 3. Венгер О. Лев Манович: культурна інтерпретація історії нових медіа. *Питання культурології*. 2025. Вип. 46. С. 20–30. DOI: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.46.2025.348458>
- 4. Венгер О. Лев Манович: «Наука про культуру» крізь призму культурної аналітики. *Мистецтвознавство. Культурологія. Медіапедагогіка : матеріали II Міжнар. наук.-практ. конф., м. Київ, 17 груд. 2024 р. Київ, 2024. Ч. I. С. 87–91.*
- 5. Венгер О. Лев Манович про особливості комп'ютеризації сучасної культури. *Культура і мистецтво в сучасному світі: між традицією та новаторством : зб. матеріалів всеукр. наук.-практ. конф. з міжнар. участю, м. Дніпро, 23 трав. 2025 р. Дніпро, 2025. С. 114–118.*
- 6. Венгер О. Лев Манович про софт як культурну силу. . *Традиційні та інноваційні підходи до наукових досліджень : зб. наук. пр. з матеріалами IX Міжнар. наук. конф., м. Ужгород, 4 лип. 2025р. Вінниця, 2025. С. 260–264.*
- 7. Венгер О. Пролегомени до культурної аналітики як методологічного підходу та галузевого напрямку. *Глобальні виклики та інновації: шляхи розвитку сучасної науки : зб. наук. пр. з матеріалами IV Міжнар. наук. конф., м. Львів, 11 лип. 2025 р. Вінниця, 2025. С. 218–221.*
- 8. Венгер О. Лев Манович: база даних як символічна форма. *Progressive Science and Achievements : Proceedings of the 6th International Scientific and Practical Conference, Dallas, July 16–18, 2025. Dallas, 2025. Vol. 255. P. 94–97.*

Наукова (науково-технічна) продукція:

Соціально-економічна спрямованість:

Охоронні документи на ОПВ:

Впровадження результатів дисертації: Впровадження не планується

Зв'язок з науковими темами: 0124U003133

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Пилипів Вікторія Володимирівна

2. Viktoriia Pylypiv

Кваліфікація: к. культ., доц., 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-1882-1937

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет культури і мистецтв

Код за ЄДРПОУ: 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Станіславська Катерина Ігорівна

2. Kateryna Stanislavska

Кваліфікація: д.мист., професор, 26.00.01

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9026-6085

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Київський національний університет театру, кіно і телебачення імені І.К. Карпенка-Карого

Код за ЄДРПОУ: 02214171

Місцезнаходження: вул. Ярославів Вал, Київ, 01034, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство культури України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Денисюк Жанна Захарівна
2. Zhanna Denysiyuk

Кваліфікація: д. культ., доцент, 26.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-0833-2993**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Національна академія керівних кадрів культури і мистецтв**Код за ЄДРПОУ:** 02214142**Місцезнаходження:** вул. Лаврська 9, Київ, 01015, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство культури України**Ідентифікатор ROR:****Рецензенти****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Волинець Вікторія Олексіївна
2. Viktoriia Volynets

Кваліфікація: к. культ., доц., 26.00.01**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0003-3783-508X**Додаткова інформація:** <https://www.webofscience.com/wos/author/record/AAQ-9176-2021>;
<https://scholar.google.com.ua/citations?user=UCws5x4AAAAJ&hl=uk>**Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет культури і мистецтв**Код за ЄДРПОУ:** 02214159**Місцезнаходження:** вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна**Форма власності:** Державна**Сфера управління:** Міністерство освіти і науки України**Ідентифікатор ROR:****Власне Прізвище Ім'я По-батькові:**

1. Галудзіна-Горобець Вікторія Ігорівна
2. Victoria Galudzina-Horobets

Кваліфікація: к. мист., доц., 17.00.07**Ідентифікатор ORCID ID:** 0000-0002-0757-666**Додаткова інформація:****Повне найменування юридичної особи:** Київський національний університет культури і мистецтв**Код за ЄДРПОУ:** 02214159

Місцезнаходження: вул. Євгена Коновальця, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство освіти і науки України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
голови ради**

Печеранський Ігор Петрович

**Власне Прізвище Ім'я По-батькові
головуючого на засіданні**

Печеранський Ігор Петрович

**Відповідальний за підготовку
облікових документів**

Крилова Оксана Сергіївна

Реєстратор

Юрченко Тетяна Анатоліївна

**Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є
відповідальним за реєстрацію наукової
діяльності**

Юрченко Тетяна Анатоліївна